ŠKOLSKÝ ČASOPIS

Základná škola Jána Amosa Komenského,
Rábska 14, Kolárovo

PAUZA

Školský rok 2021/2022
DECEMBER

Obsah

Významné dni 3

Pranostiky o počasí 4

Mikuláš 5

Vianočný stromček 6

Medovníky 7

Adventný kalendár 8

Vianočné filmy 9

História silvestrovských osláv 10

Vtipy 11

Čo sa udialo na našej škole 12

Významné dni

December

5. Svetový deň pôdy

6. Sviatok sv. Mikuláša

10. Deň ľudských práv

11. Medzinárodný deň vysielania pre deti/ Medzinárodný deň hôr

18. Medzinárodný deň poštovej známky

20. Medzinárodný deň ľudskej solidarity

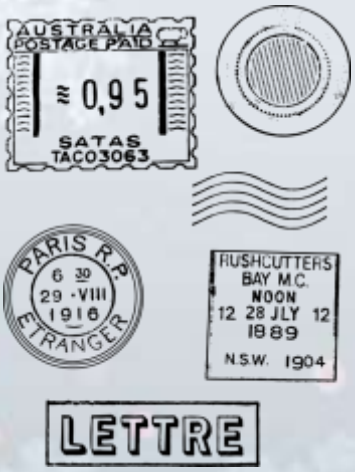

Január

1. Svetový deň mieru

4. Svetový Braillov deň

15. Svetový deň armády

23. Deň patriotizmu

24. Deň komplimentov

28. Európsky deň ochrany osobných údajov

http://kalendar.aktuality.sk/medzinarodne/

Kiara Tóthová, 7.B

Pranostiky o počasí - december

- Aká zima v decembri, také teplo v júni.
- Aké veľké sú cencúle v decembri, také dlhé budú rúrky z kukurice.
- Aký december, taký celý rok.
- Aký je december, taký je jún.
- Blatnatý december, blatnatý celý rok.
- Čo v decembri nespravíš, v januári nedohoníš.
- Keď je december studený, je vždy s úrodným rokom spojený.
- Keď v decembri mrzne a sneží, úrodný rok nato beží.
- Keď zima dobre drží v decembri a v januári, bude pekný rok.
- Mierny december, mierna celá zima.
- Mrazy, ktoré v decembri rýchlo opadnú, znamenajú miernu zimu.
- Na suchý december nasleduje suchá jar.
- Studený december, skoré jaro.
- V studenom decembri zem snehom prikrytá dáva budúceho roku hodne žita.
- Zasplietané Vianoce - zlý rok , zlý rok - zlá úroda.
- Zelené Vianoce - biela Veľká noc.

https://www.epocasie.eu/pranostiky/12/december/

Kiara Tóthová, 7.B

Mikuláš

Každoročne, najčastejšie **v noci z 5. na 6. decembra**, sa v čistých čižmičkách detí objavia sladkosti, ovocie a drobné darčeky, ktoré tam nenápadne vloží Mikuláš. Tento milý pán narozdiel od amerického Santa Clausa nepochádza zo Severného pólu, ale zo **starogréckeho mesta Patara**, ktoré ležalo na území dnešného Turecka. Rok čo rok teda musí prejsť naozaj ďalekú cestu, aby vyčaril úsmev na tvárach vašich detí. Čo všetko ste ešte o **Mikulášovi z Myry**, ktorý žil v 3. storočí nášho letopočtu, nevedeli?

Prečo práve 6. december? Mikuláš žil veľmi dávno, narodil sa medzi rokmi 270 a 286 a zomrel v rozmedzí rokov 345 a 351 nášho letopočtu. Všetko, čo o ňom vieme, máme z legiend, výskumov a ústneho podania, keďže zvesti o sv. Mikulášovi z Myry sa tradujú z pokolenia na pokolenie práve ústnou formou.

Od istého času je práve 6. december dňom, na ktorý čakajú všetky deti. Trpezlivo (aj netrpezlivo) vyčkávajú bradatého Mikuláša, ktorý sa často objavuje po boku s anjelom a čertom, niekedy ho sprevádza Snehulienka. V minulosti sa v rôznych oblastiach našej krajiny objavoval **Mikuláš s medveďom** alebo kozou (človekom prezlečeným za medveďa či za kozu). Narozdiel od dnešnej podoby Mikuláša, ktorú rokmi vytvorila reklama, sa Mikuláš tradične zobrazoval ako **biskup**, ktorým počas svojho života bol. Symbolizuje ho červené rúcho, biskupská čiapka mitra a zlatá palica-berla. Samozrejmosťou je biela brada a láskavý pohľad.

Tradícia rozdávania sladkostí, ktorá 6. december sprevádza dodnes, sa pravdepodobne rozšírila **z Holandska do Severnej Ameriky**. Druhá možnosť je tá, že prišla z Nemecka.

Mikulášske tradície a básničky

Deň sv. Mikuláša má v životoch detí veľmi **dôležitú úlohu**. Príchod Mikuláša je oveľa viac ako len krásnou spomienkou na detstvo. Vďaka Mikulášovi a jeho pomocníkom sa deti okrem iného **učia rozoznávať dobro od zla**. Sv. Mikuláš v sprievode anjela **stelesňujú dobrotu**, radosť a šťastie a oproti nim stojí špinavý čert s dlhým chvostom a rohmi, ktorý je **symbolom zla**. Táto symbolika deti naučí bojovať so strachom, pretože vedia, že dobro v podobe Mikuláša vždy zvíťazí nad zlom. Už dlhé roky je u nás tradíciou, že Mikuláš deti obdaruje až po tom, čo mu **zarecitujú mikuláššku básničku**. Pripravili sme si pre dve ukážky:

„Mikulášku, dobrý strýšku, modlím sa ti modlitbičku, zlož tú svoju plnú tašku, daj nám z darov tvojich trošku, či koláča makového, či koníka medového. Veď ty svätý Mikuláš veľa dobrých darov máš."

„Padá sniežik, vietor fúka, Mikuláš nám dary núka. Poďte, deti, detičky, rozbaľte si balíčky. Kto poslúchal mamku, ocka, na každého darček počká. Kto bol samá nezbeda, tomu beda, prebeda.

https://www.mackoviahracky.sk/blog/mikulas-historia/

Mgr. Denisa Pham

Vianočný stromček

Vianočný stromček, nádherný symbol Vianoc, bez ktorého si nevieme Vianoce predstaviť u nás a ani nikde vo svete, je pomerne mladý. Do Uhorska sa dostával až počas 18. storočia, hoci roky pred tým sa udomácnil ako nový trend v domácnostiach u našich vtedajších západných susedov.

Slovenské Vianoce a iné odkazy z dávnej minulosti

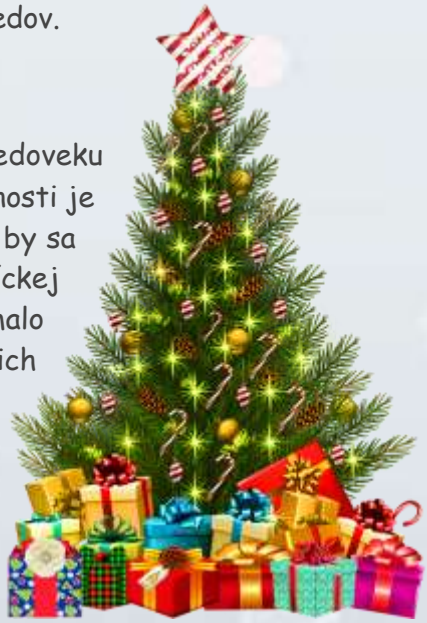

Vianoce na severnom Uhorsku, čiže v súčasnom Slovensku, boli počas stredoveku oslavované veľmi skromne. Vianoce boli vždy o pôste. Štedrovečerný stôl hojnosti je výmysel až súčasnej doby, veď ešte pred sto rokmi sa nikde nechyrovalo, že by sa vôbec niečo okrem vody 24. decembra vzalo do úst. V bežnej chudobnej roľníckej rodine sa vešali slamené ozdoby len tak na trám, alebo na vetvičky. Všetko malo mať magickú moc, vždy v tom bola mágia. Túžba po mágii a naplneniach svojich prosieb. Lokálne sa u nás používali aj zavesené kúsky obilia, čím sa pokúšali rodiny priniesť trochu mágie aj do budúceho roka do nasledujúcej úrodnej žatvy. Najčastejšie to ale boli v severných najchudobnejších častiach Slovenska zelené vetvičky ihličnatého stromu a lokálne dokonca aj malé stromčeky, niekedy otočené hore nohami a za spodný kmeň priviazané o trám pod strechou.

Stromčeky sa v súčasnej podobe po svojom presadení na Vianoce zdobili skôr skromne a nepôsobili nikdy tak honosne, ako dnes. Stromčeky boli najskôr ozdobené papierovými ozdobami. Papier bol však nedostatkovým tovarom na vidieku. Získavali ho len ako obalový materiál pri nákupe cukru, múky a podobne, ak nešlo o plátené vrecká. Chudobnejší preto zvolili slamu, vznikalo tak umenie slamených ozdôb. Používalo sa aj sušené ovocie – jablká, či dokonca slivky a marhule, prípadne orechy.

Zdobenie a vzhľad vianočného stromčeka dnes

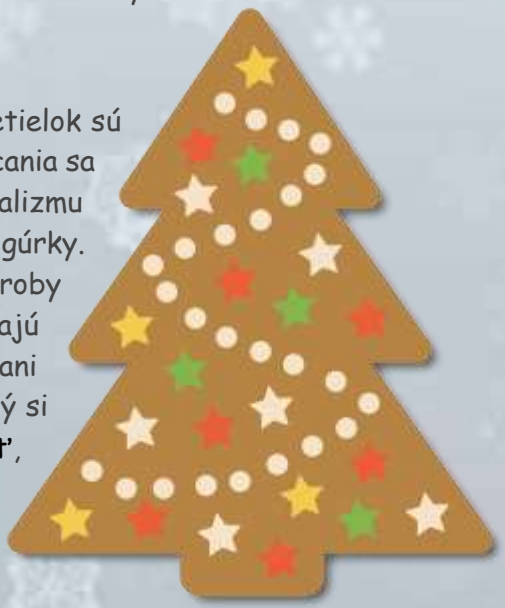

Dnešné zdobenie je často rodinnou udalosťou. Mimo sviečky a iných svetielok sú to hlavne vianočné gule, ktoré nahradili jablká, no badať opäť trend vracania sa k slameným a dreveným prvkom. Objavujú sa aj dnes medovníky a od socializmu sú populárne salónky, sety čokoládových salónok, alebo rôzne figúrky. Slovensko má významný podnik s medzinárodným úspechom v rámci výroby vianočných ozdôb v podobe podniku Okrasa v Čadci, odkiaľ pochádzajú mnohé vianočné ozdoby za niekoľko desaťročí, o ktorých mnohí ani netušíme, že sú zo Slovenska. Používame stromčeky umelé aj živé. Každý si tak vyberie podľa vkusu a svojich možností. Už ho len správne ukotviť, vyzdobiť a pripraviť miesto pod ním.

Vianoce sa zmenili v priebehu vekov. No nezabúdajme na to, že Vianoce sú jediný deň v roku, o ktorom vieme, že sa môžeme na ľudí okolo seba spoľahnúť. V tom, že budú myslieť aj na ostatných, pripomenú si tých, ktorí s nimi nie sú a mali by, spomenú si na vás aj ľudia, ktorých ste dlho nevideli a ľudia sú k sebe o niečo láskavejší. Keďže tých dní viac nie je, užime si aspoň Vianoce naplno.

https://zn.sk/historia-vianocneho-stromceka-magia/

Mgr. Denisa Pham

Medovníky

História výrobkov z medu je taká dlhá, ako dlho poznal človek med, múku a oheň. Med bol jediným sladidlom po dlhé stáročia a pečivo z neho jedinou sladkosťou. Až oveľa neskôr, s rozvojom výroby cukru, ktorý priniesol lacnejšie produkty cukrovinkárov, sa medovníky stali len pečivom Vianoc, Veľkej noci a symbolom každého dobrého jarmoku.

História medovníkov - Podľa historických prameňov má medovnikárstvo ako remeslo korene v Nemecku. Na Slovensku začali vznikať cechy medovnikárov v 14.storočí. Vznikali najmä vo veľkých mestách s výsadami – Bratislava, Bardejov, Prešov, Trnava, neskôr v Banskej Bystrici, Košiciach a Rožňave, pretože v čase vzniku medovnikárstva si sladkosti mohli dovoliť len bohatší. Chudobnejší sa zvykli perníkom obdarovať len na Vianoce. Po čase sa medovníky rozšírili aj na vidiek, predovšetkým prostredníctvom pútí a jarmokov.

Medové cesto - Medové cesto bolo známe už v starom Ríme. Vtedy sa z neho pečivo tvarovalo rukami. Potom medovnikári vtláčali cesto ho do bohato zdobených foriem. Mnohé drevené formy sú umeleckými skvostami rezbárskeho ľudového umenia. Toto cesto vyrábali medovnikári z medu, ražnej alebo pšeničnej múky a vody. Ostatné prísady poznal každý medovnikár naspamäť, každý mal svoj vlastný recept a aj preto mali medovníky od rôznych majstrov rôzne chute. Cesto je výborne formovateľné. Možno aj to je dôvod, prečo z neho vznikali a stále vznikajú postavičky najrozličnejších tvarov, od typických srdiečok až po celé malé mestečká. Navyše má medové cesto tú vlastnosť, že ani surové, ani upečené nestráca časom na akosti ani na chuti, ale naopak sa zlepšuje. Tak ho možno dlho uchovávať čerstvé, chutné a požívateľné. Konzervačnou látkou je v ňom med, ktorý nepodlieha biologickej skaze. Z historických rozprávaní je známe, že keď sa v medovnikárskej rodine narodilo dievča, zarobilo sa surové cesto do kamenných sudov. Keď sa potom dievča vydávalo, dostalo cesto ako veno. Bolo z ražnej múky, medu a vody, potom sa pridali vajíčka a koreniny. V sudoch tak zrelo 17 až 20 rokov.

Medovník verzus perník- čo je čo? V súčasnosti sú často zamieňané pojmy medovník – perník, medovnikár – pernikár. Nikto nemá celkom jasno v tom, čo ktorý pojem znamená. Hovorí sa, že rozdiel je v pridávanom cukre. Do medovníka vraj ide len med a žiadny cukor. Avšak je známych veľa receptov s názvom medovníčky, do ktorých cukor predsa len ide. Ďalší rozdiel nám núka pôvod slova perník, ktoré sa k nám pravdepodobne dostalo z češtiny. Je odvodené od slova pepř (čierne korenie). Táto korenina bola súčasťou pôvodnej receptúry peperníku/peprníku. Výroba sa rokmi obmieňala až došlo k dnešnému zloženiu cesta. Perník je taktiež pečivo, do ktorého sú pridané perníkové koreniny, najmä zázvor, škorica, ale aj klinček, kardamóm, muškátový oriešok, aníz, či levanduľa. Rozdiel môže byť aj v tom, že do perníkového cesta sa pridával varený med, do medovníkov zase med surový. Ich pomenovania sa prelínali po stáročia a tak dnes už ťažko zistíme, čo je čo :). Napokon, hlavné je, že medovník, či perník, na oboch si naše jazýčky určite pochutia.

https://www.poctivepotraviny.sk/magazin/clanok/medovnicky-historia-cesto-a-zaujimavosti

Mgr. Denisa Pham

Adventný kalendár

Vianočné obdobie je aj obdobie zblíženia, či sa to týka rodiny alebo kamarátov. Taktiež je veľmi dôležitá úprimnosť, ktorá vždy vyjde najavo. Veľa ľudí berie Vianoce len ako sviatky, kde si odovzdajú po Štedrej večeri darčeky. Avšak pre niekoho to znamená oveľa viac. Viac než odovzdanie darčeka, či ísť na polnočnú omšu do kostola. Keď sa na niečo veľmi tešíme, často sa nám zdá, že čas plynie akosi pomaly. A platí to aj o Vianociach. Aj preto sa veľkej obľube tešia adventné kalendáre. Každý dátum totiž ukrýva sladkú maškrtu alebo maličký darček, ktorý nás poteší a deň hneď ubieha rýchlejšie.

História adventných kalendárov - Poznáme ich v papierovom prevedení s 24 okienkami, za ktorými sa skrýva malá čokoládka. História adventného kalendára siaha na koniec 19. storočia. Už tie prvé boli určené primárne deťom. Čas do Štedrého dňa bol pre nich nekonečný, a tak sa im rodičia snažili čakanie spríjemniť.

Za každým otváracím okienkom sa skrýva malá odmena. Odrátavanie začína prvého decembra a končí dvadsiateho štvrtého – na Štedrý deň. Pointa adventných kalendárov je aj dnes rovnaká. Majú nám spríjemniť čas do Vianoc. Pekný darček, ktorý nejednému dieťaťu spríjemní čakanie na Ježiška. V dobe svojho vzniku, ale zďaleka nevyzeral tak, ako vyzerajú dnešné adventné kalendáre. Na rozdiel od tých prvých sú dnes bežne dostupné aj adventné kalendáre pre dospelých či pre domácich miláčikov.

Kalendár malej Elisabeth
Jedna z prvých zmienok o adventnom kalendári je z detskej knižky Elisy Averdieck z roku 1851. Autorka v nej opisuje, ako mama malej Elisabeth najprv pred spaním hovorí dcére vianočné príbehy, potom si spievajú koledy a napokon na stenu pridajú každý deň obrázok. Keď ich bude 24, malá Elisabeth bude vedieť, že sú tu Vianoce.

Kalendáre plné čokolády boli k dispozícii už v roku 1958. Prvý adventný kalendár – publikovaný v roku 1946. Bol to prvý adventný kalendár, ktorý bol k dispozícii v USA. Propagovala ho rodina Eisenhowerov. Voľne stojaci adventný kalendár s priesvitnými oknami zdobený trblietkami. Veľkosť asi 21 x 69 cm.

Odmena nielen pre deti - V súčasnosti si pod pojmom adventný kalendár predstavíme hlavne papierové okienka a čokoládky. Samozrejme, sladký obsah občas zmizne skôr ako na Vianoce. Mnohí rodičia tiež začínajú deťom pripravovať vlastný, originálny kalendár. Tvorí ho napríklad 24 vrecúšok, ponožiek či škatuliek, do ktorých skrývajú svojim ratolestiam ich obľúbené sladkosti alebo malé darčeky. Pre tých, čo sa radi odmeňujú aj v dospelosti, sú tu rôzne nové kalendáre. Skrývajú kozmetické produkty pre ženy, kupóny na zľavy alebo ďalšie drobnosti, ktorým v dnešnej konzumnej spoločnosti skrátka nedokážeme odolať.

Obchody dnes už ponúkajú neskutočné množstvo adventných kalendárov. Od tých klasických, ktoré ukrývajú v každom okienku malú čokoládku, až po štýlové.

https://blog.mindshare.sk/2019/11/22/temy/poznate-historiu-adventnych-kalendarov/

Mgr. Denisa Pham

6.A odporúča vianočné filmy

Kým si spal

Sám doma 1, Sám doma 2

Princezná so zlatou hviezdou na čele

Popoluška

Polárny expres

Byl jednou jeden král'

Perinbaba

Grinch

The christmas chronicles 1,2

Pán Scrooge a jeho ukradnuté Vianoce

Mrázik

Zdroj: VIANOČNÁ OSEMSMEROVKA

Kiara Tóthová, 7.B

Vyrobte si vianočnú ozdobu

Budeme potrebovať:

- kúsok nepotrebného papiera,
- špajdla,
- drevené koliesko.

Postup:

1. Z papiera si vystrihneme trojuholník.
2. Papier preložíme – ako na obrázku.
3. Cez papier prevlečieme špajdlu.
4. Špajdlu prilepíme na drevené koliesko.
5. Na vrh špajdle nalepíme hviezdu.

Zdroj: pinterest.com

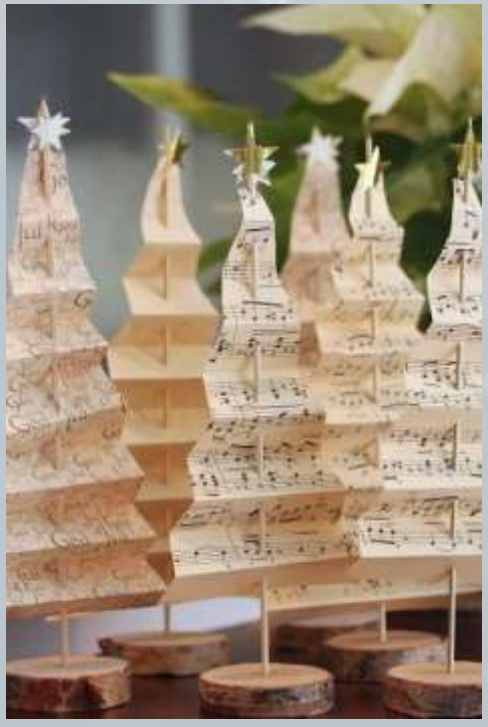

História silvestrovských osláv

Konajú sa v posledný deň roka Gregoriánskeho kalendára - 31. decembra. Historicky prvé oslavy konca starého a začiatku nového roka zaznamenali v Mezopotámii roku 2000 pred naším letopočtom, kde ho vítali v polovici marca, v čase jarnej rovnodennosti.

Gréci začínali písať nový kalendár v deň zimného slnovratu. Július Cézar v roku 46 pred naším letopočtom zaviedol nový, tzv. Juliánsky kalendár, v ktorom rímsky panovník ustanovil 1. január prvým dňom nového roka.

Veštby a obrady

Na Silvestra sa pripravovala takmer rovnaká večera ako na Štedrý deň, len s tým rozdielom, že sa mohlo jesť aj mäso. Aj na stole bol rovnaký obrus, ale aj chlieb. Atmosféru večera posledného dňa v roku už v minulosti dotvárali mládenci streľbou a práskaním bičov. Obvyklé bolo tiež obradné umývanie a preobliekanie sa do čistých šiat.

Noc, ktorá predchádzala Novému roku mala zvláštnu moc zásluhou rôznych veštieb. Verilo sa napríklad, že čo sa človeku v tú noc prisní, to sa aj splní. Mágia mala vplyv aj na predpovede počasia. Červené ranné zore veštili víchrice, búrky, neúrodu a biedu, drobný hustý dážď bol zasa predzvesťou hustých plných obilných klasov.

K zvykom patrilo aj zametanie smetí do kúta miestnosti, nie von, aby sa niekto „nevymietol" z domu, teda aby nezomrel. Zakázané boli tiež niektoré práce v domácnosti, ako pranie a vešanie bielizne, pretože ten, kto ju vešal, mohol ťažko zomierať alebo sa dokonca obesiť.

V silvestrovskom období sa konali zakáľačky, ktoré boli sviatkom celej rodiny. Zvykli sa plánovať svadby a žilo sa už očakávaním príchodu fašiangov. Zimné zvyky a tradície sa na Silvestra a Nový rok líšili podľa regiónov a charakterizovali vtedajší život a dobu.

Nový rok

Pre našich predkov mali novoročné obrady a rituály odhaľovať budúcnosť, chrániť od pohrôm, prispieť k blahobytu a priniesť šťastie. Na Slovensku sa doteraz udržiava stará povera, že šťastie prináša prasiatko, a preto sa na novoročnom stole nesmie objaviť ani hus či bažant, teda hydina, ktorá lieta, pretože v novom roku by sa rozletel aj všetok majetok. Zato nesmie chýbať bravčové mäso alebo pre istotu pečené malé prasiatko.

Podávala sa aj šošovica a jedlá s makom, pretože symbolizovali peniaze. Na Nový rok, 1. januára, sa v minulosti tradovalo, aby si ľudia zabezpečili bohatstvo, prosperitu a úrodu, platil zákaz vstupu ženy ako prvej do domu.

Nič dobrého neveštil ani príchod starého chlapa oblečeného v kožuchu. V každom dome však boli vítaní malí chlapci – vinšovníci. Ak do domu prišiel niekto cudzí, nesmel mať prázdne ruky a priniesť aspoň koláče, ale aj peniaze, čo znamenalo, že prináša hojnosť a nie škodu. Navyše musel zaželať:

„Vinšujem Vám šťastlivý nový rok, že ním dal Boh starý prežiť a nového dožiť!"

Na Nový rok v celej domácnosti vládla čistota a poriadok, aby tak bolo po celý rok. Ženy chodili do kostola v bielom odeve, aby si zabezpečili úrodu pekného a vysokého ľanu.

Niekde zasa v tento deň varili halušky, aby malo obilie veľké klasy. Smeti sa von nevynášali z obavy, aby v rodine nikto nezomrel, ale aj preto, aby sa z domu šťastie nevynieslo.

Zdroj: https://www.bystricoviny.sk/bystricoviny-tv/tradicne-slovenske-zvyky-na-silvestra-a-novy-rok/

Kiara Tóthová, 7.B

Zábava pre mladších aj starších

O Vianociach hovorí mamička Jožkovi: "Jožko, zapáľ vianočný stromček."
O chvíľu príde Jožko a hovorí: "Aj sviečky?"

Jožko píše Ježiškovi: Milý Ježiško prosím ťa na Vianoce mi pošli 40 EUR. Veľmi by to mne aj mamke pomohlo.
List odnesie na poštu. Poštárky ho otvoria prečítajú si ho, a zato že Jožka majú rady poskladajú sa a pošlú mu 20 EUR.
Jožko píše späť Ježiškovi: Ježiško ďakujem ti za tie peniaze, veľmi nám pomohli. A predstav si že tie tety na pošte mi jednu 20 EURovku zobrali.

"Predstavte si, prvýkrát sa u nás zišiel na štedrovečernej večeri párny počet ľudí!"
"Ako to, veď ste boli traja!"
"Hej, ale potom prišlo sedemnásť hasičov!"

Na Vianoce kričí malý Jožko cez celý byt na mamičku pri sporáku: "Mami, mami, stromček horí!"
"Hovorí sa, svieti, a nie horí," poučí ho matka.
Chlapček za chvíľu zase začne kričať: "Mami, mami, záclony už tiež svietia!"

Dva kapry plávajú vo vani a jeden sa pýta druhého: Ešte stále si myslíš, že nás chcú iba okúpať?

Zdroj: https://vianoce.sk/24503/vianocne-vtipy.php

Kiara Tóthová, 7.B

Čo sa udialo na našej škole?

Halloween

Každá trieda našej školy sa premenila na strašidelné miesto. Všetci žiaci pilne pracovali, aby si svojpomocne vyzdobili svoju triedu. Každá trieda za svoju snahu dostala sladkú odmenu. Boli vyhlásené najkrajšie vyzdobené triedy. Chceme sa poďakovať všetkým žiakom za ich snahu a prácu.

Farebné dni

Žiacky parlament vyhlásil dni vo farebnom oblečení. Začali sme červenou farbou. Červená farba je veľmi populárna, o tom svedčí aj množstvo žiakov, ktorí prišli v červenej farbe. Žiaci si priniesli so sebou aj červené ovocie alebo zeleninu. Tým sme poukázali na dôležitosť zdravej stravy. Ďalšia streda sa niesla v znamení žltej farby. Žltá farba bola medzi žiakmi menej populárnejšia ako červená. Ešte nás čaká oranžová a fialová streda.

Deň s knihou

Jeden deň sme venovali knihám. Žiaci si priniesli rôzne knihy. Každý žiak mal možnosť o svojej knihe porozprávať základné informácie. Žiaci si priniesli naozaj zaujímavé diela. Pevne veríme, že mnohých inšpirovali k čítaniu.

Mgr. Denisa Pham

Želáme Vám veľa pekných chvíľ, veľa pohody, pokoja a veľa úspechov v roku 2022.
Aj v roku 2022 budeme aktívne pracovať na nových číslach časopisu.

Redakcia časopisu